
GEMENSAM SÄKERHET

Projekt 2018-19 med bidrag från FBA

FBA

GEMENSAM SÄKERHET

Innehållsförteckning:

Östersjön - fredens hav? s. 3-5

ICAN efter Nobels fredspris s. 6-10

CYBERWAR – Norden som arena för information och datatrafik –
vilken är Natos roll? s. 11-12

Dialogens kraft för att skapa fred och gemensam
säkerhet..... s. 13-18

Militären rustar upp - är det så vi undviker
krig?..... s.19 - 21

FBA

ÖSTERSJÖN - FREDENS HAV?

20 februari 2018

Östersjön – fredens hav? Det var rubriken till seminariet som ägde rum den 20 mars på ABF i Stockholm. Gäst var Ulla Klötzer, Kvinnor för Fred och Kvinnor mot Atomkraft i Finland och Kirsti Kolthoff aktiv i den tre år gamla föreningen Östersjöfred och Uppsalas IKFF. Ett fyrtiotal åhörare lyssnade, Benita Eklund, redaktör för Kvinnor för Fred och chefredaktör för Syre ledde genom kvällen.

Seminariet förtydligade Östersjöuppropet som de finska freds- och miljövännerna Ulla Klötzer och Lea Launokari startade i årets början, Upprop för Östersjön, ett fredens hav. Fred mellan folken och skydd för naturen. Sambandet mellan fred och miljö är påtagligt. Det största miljöhotet är vapen, de gamla som vilar på havets botten sedan första och andra världskriget, pekar uppropet på, ”de uppskattas uppgå till flera hundratusen ton”. De nya miljö- och fredshoten är den snabbt växande militära verksamheten där även atomvapen ingår. Atomkraftverk och andra nukleära industrianläggningar belastar ständigt land, luft och hav och utgör en stor fara i militära stressituationer, poängterar uppropet.

Med hjälp av Power-point bilder Ulla visade hur det ökande antalet av militära övningar i norra delen av Sverige och Sverige går hand i hand med en allt större Nato-närvaro i andra europeiska Natoländer i östra och sydöstra Europa. Militära övningar i Polen, Rumänien, Bulgarien och de baltiska länderna (sedan 2014) är talrika, alltid i samverkan med militär från flera länder. Natos snabbinsatsstyrka ARRC (Allied Rapid Reaction Corps) övade i november 2015 för första gången i de baltiska länderna. På Natos toppkonferens i Warszawa 2016 beslutades att Nato militära närvaro i öst skulle utökas: fyra bataljoner med ca 1000 militär per land har utplacerats i Estland, Lettland, Litauen och Polen. Dessutom har Nato grundat ett missilförsvarssystem i Polen och Rumänien. I februari 2017 invigdes i polska Żagań – en kommun på halva vägen mellan tyska Berlin och Wrocław i Polen - den första amerikanska permanenta militärbasen i Östeuropa sedan murens fall. Sverige är indraget i den Nato-militära utvecklingen, inte minst sedan värdlandsavtalet (maj 2016) och Aurora i september 2017, den största krigsövningen i Sverige sedan kalla kriget. Om Sverige håller fast vid denna kurs inleds ett helt nytt spel i Östersjöområdet, menar Stefan Hedlund, professor i öststatsforskning vid Uppsala universitet som Ulla citerade.

ÖSTERSJÖN - FREDENS HAV?

20 februari 2018

Hur reagerar Ryssland mot denna utveckling? Ryssland genomför en årlig huvudkrigsövning, Zapad ("Väst"). Dessutom anordnas Zapad tillsammans med Vitryssland, en militär övning som äger rum vart fjärde år i västra delen av Ryssland (2009, 2013, 2017). Hur många stridskrafter det är som medverkar är osäkert enligt Ulla, 3 000 eller 100 000? I juli 2017 genomförde Ryssland en gemensam krigsövning med Kina i Östersjön. – Ryssland har även hållit flera omfattande "snabbövningar" vid Natos östgräns med kort varning eller helt utan varning, berättar Ulla. Hon citerar tyske Frank-Walter Steinmeier (SPD) som på den tiden var utrikesminister (2013-17): "Vad vi inte bör göra nu är att inflamma situationen med stort vapenskrummel och högljudda stridsrop. Den som tror att symboliska pansarvagnsparader vid militäralliansens östgräns skulle medföra mera säkerhet har fel. Historien har visat att dialog och samarbete har utgjort avgörande element för en lyckad avskräckningspolitik." Steinmeier är i dag Tysklands förbundsresident.

Kirsti Kolthoff betonade kvinnors förmåga till att skapa fred. Hon påminde historiskt om Haag konferensen 1915, i början av första världskriget då över 1000 kvinnor samlades och protesterade "mot krigets vansinne och ohygglighet". Det och Deklarationen och Handlingsplanen från FN:s fjärde kvinnokonferens i Peking 1995 stöder sig föreningen Östersjöfreds på som bildades 2015. Främja kvinnors bidrag för att gynna en fredskultur, heter det i Pekingkonferensens handlingsplan. Med dialog, utbildning och kultur vill Östersjöfreds underlätta för flickor och kvinnor att ta fredsfrämjande initiativ till exempel inom ramen av vänortssamarbeten. Jämställdhet och kvinnors ökade deltagande är avgörande. – Men det är få kvinnor som finns i beslutande ställning, säger Kirsti som ser på nära håll hur slutförvaret av kärnkraftsavfallet i hennes kommun hanteras. – Man spränger bort urberget, bävningarna påverkar hela Östersjöområdet, och fast miljödömdstolen har underkänt metoden fortsätter SKB (Svensk Kärnbränslehantering AB) som om ingenting har hänt. Det demokratiska underskottet med för få kvinnor är relativt lågt i Sverige och Finland. – De baltiska länderna, inte minst kvinnorna vill få stöd, därför är en förening som Östersjöfreds bra med sitt nätverkbildande, anser Kirsti och fortsätter, Nato-frågan är oerhört känslig. Nato uppfattas ju som en räddande ängel i dessa länder. Den ryska minoritetsbefolkningen har mindre status och mindre att säga till.

ÖSTERSJÖN - FREDENS HAV?

20 februari 2018

Vi måste lyssna, vi kan inte bara säga hur det ska gå till, sammanfattar Kirsti. Det finns ekonomiska resurser i statsbudgeten för grannsamarbete (Sverige-Ryssland), vi i fredsrörelsen bör träffas för att söka underlag för våra projekt. Och: fredsrörelsen kan inte existera utan miljörörelsen!

Östersjöuppropet verkar komma i grevens tid. Till att börja med vänder sig uppropet till gräsrötterna – freds- och miljöföreningarna som ombes att underteckna, även enstaka personer och engagera sig. Debatt måste skapas om de militära hoten i Östersjöområdet, betonar uppropet. Avsikten är att engagera politiker, fredsinstitut, fredsforskare, konstnärer, kända personligheter, medborgarorganisationer och socialt engagerade medborgare i hela Östersjöområdet att delta i projektet. Östersjön ska omvandlas till ett FREDENS HAV.

Susanne Gerstenberg

Artiklen publicerades i Kvinnor för freds medlemsinlägga i samarbete med Miljömagasinet.

ICAN EFTER NOBELS FREDSPRIS

19 april 2018

Ett seminarium den 12 april 2018 i Palmesalen, ABF Stockholm, lockade 34 personer.

Det var det andra i ordningen i den seminarieserie om 'Gemensam Säkerhet' som Kvinnor för Fred arrangerar med stöd av Folke Bernadotte Akademin. Förutom ABF Stockholm, var IKFF (Internationella Kvinnoförbundet för Fred och Frihet) medarrangör.

Åsa Murray, ordförande för Stockholmskretsen av IKFF var moderator och öppnade seminariet med att introducera de två talarna; Gabriella Irsten, politisk handläggare på IKFF, och Sara Kristine Nes från Nei til Atomvåpen, Norge. Efter Nobelpriset anslog ICAN 1000 dagar till att driva kampanjer för att få alltfler regeringar att skriva under FN-konventionen mot kärnvapen och alltfler parlament att ratificera konventionen. Båda talarna redogjorde för hur detta arbete fortskrider i vart och ett av våra länder.

Sara Nes gav oss först en bakgrund till den nuvarande situationen i Norge genom att berätta om organisationen Nei till Atomvåpen som startade år 1979 och under 80-talet hade fler än 100 000 medlemmar, men som nu har betydligt färre. Organisationen ingår i ICAN med 47 andra norska organisationer och är en av de mest aktiva. Frågan om kärnvapen har aktualiserats dels i och med FN-konventionen, dels med Nobels fredspris till ICAN. Tyvärr var Norge som Nato-land inte ett av de 122 länder som röstade för konventionen i FN och deltog inte heller i förhandlingarna.

Därefter visade Sara Nes en kort film som använts för att informera om FN-konventionen och begära att riksdagen utreder frågan. Den avslutades med att visa det tårtkalas som hölls på Oslos gator, när regeringen hade beslutat om en utredning.

Inställningen till ett förbud mot kärnvapen har förändrats över tid i Norge. När det t ex gäller Arbetarpartiet var den uttalade inställningen år 2011 att det skulle vara möjligt att förbjuda kärnvapen utan att de länder som innehar kärnvapen medverkar. År 2013 hölls en konferens om att ändra diskursen avseende kärnvapen för att i stället för säkerhet och avskräckning fokusera på det humanitära perspektivet, dvs att varje användning av kärnvapen är otänkbar på grund av dess fruktansvärda konsekvenser.

ICAN EFTER NOBELS FREDSPRIS

19 april 2018

År 2016 hade partiets inställning ändrats till att inget förbud mot kärnvapen var möjligt utan kärnvapenländernas medverkan. Arbetarpartiets nuvarande partiledare, Jonas Gahr Støre sade i ett uttalande den 6 oktober 2017 att partiet var positivt till ett förbud mot kärnvapen; i ett uttalande tre dagar senare vidhöll han att partiets inställning var för ett förbud mot kärnvapen, men inte för att signera FN-konventionen.

Vid valet 2013 blev det majoritet för högerpartierna (Høyre, Fremskrittspartiet och Venstre) som tillsammans bildade regering och behöll makten vid senaste valet. Høyre innehar både statsminister- och utrikesministerposten. Som många av oss såg på TV, applåderade inte statsminister Erna Solberg efter talen vid Nobelceremonin. Överhuvudtaget är dessa partiers negativa inställning till FN-konventionen välkänd.

Nei til Atomvåpen jobbar nu mest med att påverka Arbetarpartiets inställning. De tar kontakt med varje avdelning av partiet på länsnivå och har hittills fått ja till att stödja FN-konventionen från flera av de 17 länen (fylken); t ex från Oslo och Tromsø.

Den 'utredning om atomvapenförbud' som regeringen beslutat om ska ta reda på konsekvenserna av en signering och ratificering av FN-konventionen. Enligt direktiven ska den granska 'traktatets' innehåll, undersöka hur det förhåller sig till andra förpliktelser och konventioner, samt under arbetet hämta in synpunkter från forskare och representanter för civilsamhället. Utredningen ska också ha kontakt med andra länder som gör utredningar, t ex Sverige och möjligen också Italien. En arbetsgrupp inom utrikesdepartementet tillsattes i mars i år för att göra utredningen.

Under parollen 'Don't bank on the bomb' har man granskat vilka banker och pensionsfonder som på något sätt stöder tillverkning av kärnvapen. Där är det tyvärr en av de större fonderna, Oljefonden, som utmärker sig. Nyligen fick kampanjen stöd av en bankchef som kritiserade Oljefonden och menade att bankerna måste agera och ta sitt ansvar i frågan.

För att ytterligare bidra med kunskap i frågan har Nej till Atomvapen i samarbete med andra organisationer inom ICAN samlat en forskargrupp som hartill uppgift att undersöka om och hur det är möjligt att vara med i Nato och skriva under konventionen.

ICAN EFTER NOBELS FREDSPRIS

19 april 2018

Gabriella Irstens föreläsning hade rubriken 'Vägen till kärnvapenedrustning'. Hon började med att ge en faktabakgrund till dagens situation, men ville sedan framför allt fokusera på vad som nu händer i den politiska sfären när det gäller FN-konventionen.

När bomberna fälldes över Hiroshima och Nagasaki år 1945 blev det som vi vet helt fruktansvärda konsekvenser, när det gäller materiell förstörelse och människoliv. Samtidigt är dagens situation så mycket mer skrämmande. Det är 9 stater som har sammanlagt ca 15 000 kärnvapen med en mångdubbelt starkare verkan. Själva existensen av sådana vapen utgör ett hot mot mänsklighetens överlevnad. Omröstningen i FN visar på att det finns en majoritet av länder som menar att det är oacceptabelt att kärnvapen överhuvudtaget finns på grund av de katastrofala humanitära konsekvenser som varje användning av sådana vapen skulle få.

ICAN består globalt av 468 organisationer. I Sverige finns 12 medlemsorganisationer, av dessa är det IKFF och SLMK (Svenska Läkare mot Kärnvapen) som är de mest aktiva. Sverige har tagit ställning mot kärnvapen genom att i oktober 2014 gå med i det s k humanitära initiativet, ett mötesuttalande från FN. År 2016 röstade Sverige ja till att förhandlingar startade för att få till stånd ett förbud mot kärnvapen. Under år 2017 deltog Sverige aktivt i förhandlingar och som vi vet var Sverige ett av de 122 länder som röstade för FN-konventionen i juli 2017.

Hösten 2017 pågick en hätsk debatt i frågan, något som de flesta av oss har tagit del av. Situationen idag är att riksdagen är splittrad. Miljöpartiet och vänsterpartiet är för att Sverige signerar och ratificerar FN-konventionen. Alliansen och sverigedemokraterna är emot, medan socialdemokraterna balanserar någonstans mitt emellan. Regeringen tillsatte en enmansutredning, Lars-Erik Lundin, som läggs fram den 31 oktober 2018. Som vi vet är det val i september i år, vilket gör att inget beslut kommer att fattas före valet. Det är möjligt att det blir en annan regering efter valet. Om Lars-Erik Lundins utredning är positiv till att Sverige ansluter sig till konventionen, kan vi ändå använda den i vårt arbete för att påverka politiker och allmänhet.

Ett argument som ofta används i debatten om FN-konventionen är att Sverige inte kommer att kunna gå med i Nato, om vi skriver under den.

ICAN EFTER NOBELS FREDSPRIS

19 april 2018

IKFF är emot att Sverige går med i Nato, men när det gäller frågan om FN-konventionen, är vår ambition att hålla den frågan skild från frågan om Natomedlemskap.

- Att konventionen är tandlös. Nej, detta stämmer helt enkelt inte.
- Att konventionen skulle underminera NPT. Nej, i stället implementerar konventionen artikel 6 i NPT, den om nedrustning. NPT nämns också i konventionen som ett viktigt verktyg i genomförandet.
- Att konventionen omöjliggör kärnvapen på svensk mark. Ja.
- Att konventionen omöjliggör nuvarande svenska militära samarbeten. Nej.
- Att konventionen skulle omöjliggöra Nato-anslutning i framtiden. Troligtvis inte. (Länder som Danmark, Island, Litauen, Norge, Nya Zeeland och Spanien har förbud mot placering av kärnvapen på deras mark.) Dessutom är kärnvapen inte en del av själva Nato-avtalet, utan i stället nämnd som en del av den militära strategin.
- Att förhandlingarna i FN gick för snabbt. Nja. Visserligen gick det denna gång på fyra veckor, men frågan har ständigt diskuterats sedan det första FN-uttalandet om förbud mot kärnvapen år 1946.
- USA blir argt. Detta är inget nytt. När det gäller konventionen mot klustervapen, agerade USA på samma sätt, men arbetet kunde ändå fortsätta.
- Verifikationerna är för svaga. De som arbetade med konventionstexten skulle gärna ha velat ha starkare verifikationer men det var inte möjligt. Nu är de desamma som för NPT, dvs. det är IAEA som har uppgiften att kontrollera utvecklingen. Inte heller i NPT har man lyckats lösa frågan om verifikationer trots att man försökt sedan 1970.

SLMK har arbetat med att granska vilka banker/fonder som har investeringar i/lånar pengar till företag som på något sätt deltar i produktionen/hanteringen av kärnvapen. Det visar sig att AP7, AMF, Folksam, Länsförsäkringar, Nordea och

ICAN EFTER NOBELS FREDSPRIS

19 april 2018

SEB inte har några sådana investeringar eller lån. Däremot har Swedbank sådana lån kvar, lån som kommer att avvecklas då detta inte medges av deras officiella policy. Däremot har AP1-4 sådana investeringar och hävdar att fem stater officiellt får ha kärnvapen och att man dessutom följer svensk lag. Ett tips är #schyssta pensioner, som förutom kärnvapen handlar om olja, gruvarbete m m.

För att konventionen ska träda i kraft krävs att 50 länder signerar och ratificerar. Läget just nu är att 57 länder har signerat och 7 ratificerat. Det är vanligt att det tar två år för sådana här konventioner att träda i kraft. När detta väl sker ska förbudet mot kärnvapen stödja arbetet i NPT och skapa en faktisk nedrustning av kärnvapen.

När det gäller situationen i Sverige, vill vi som driver frågan fram för allt placera de humanitära konsekvenserna av varje användning av kärnvapen i centrum för debatten. Nu pågår ju en utredning, men det är viktigt att fortsätta att bilda opinion i frågan. Enligt en SIFO-undersökning av Olof Palmes Internationella Center är 86% för att Sverige skriver på och ratificerar konventionen. Vad kan vi göra?

- Mobilisera alla kontakter vi har.
- Namninsamlingar.
- Kontakta riksdagspartierna lokalt; landsting- och kommunfullmäktige.
- Mejla politiker
- Insändare i lokala medier.
- Fokusera på de humanitära konsekvenserna, när vi pratar om konventionen.
- Gå med i ICAN.
- Skriva motioner både i partier och organisationer.
- Använda dagar som 1 maj, 7 juli (ICAN International), 6 augusti (Hiroshima), 26 augusti (Internationella dagen mot kärnvapenprov) för att väcka opinion för FN-konventionen.

Ingegerd Municio

Inspelning från seminariet:

<https://www.facebook.com/kvinnorforfred/videos/1724854770883328/>

CYBERWAR – Norden som arena för information och datatrafik – vilken är Natos roll?

6 november 2018

"Alla länder måste ha en fiende som bekräftar att militären är nödvändig och folket måste övertygas att det finns ett behov av åtgärder för att skydda landets frihet" citerade Ulla Klötzer (Mairead Maguire, som fick Nobels fredspris 1976 för sitt arbete för fred på Nordirland) och fångade den upptrappning av militär retorik och praktik som sker i världen och särskilt när det gäller utvecklingen av cyber-satellitövervakning. Ulla började med att visa en bild på två små barn upptagna av var sin mobil och menade att det uppväxande släktets tillvänjning av mobiler är farlig eftersom människor både riskerar bli måltavla för online propaganda och samtidigt bli kontrollerade. Det sker en "vapenisering" av sociala media menar hon.

Satelliter används som digitala soldater, cyberkommando. Satelliter är inblandade i alla krig idag, utan cyberförmåga med den precisa, på centimetern när, kartläggning av fiendens position skulle krigen inte kunna föras med den djävulska precision som sker. Cyberattacker kan också sättas in i civil verksamhet och som svartmålning (exempelvis presidentvalet i USA) eller tystande av visselblåsare (exempelvis Wikileaks).

Utbyggnaden av det Europeiska övervakningssystemet Copernicus till 6 satelliter rättfärdigas som övervakning av väderfenomen, säkert riktigt, men erbjuder också enorma möjligheter för militära ändamål; man säger att cyberteknik ska beskydda, men hur mycket är offensivt i den verksamheten?

Finland oroar sig för cyberhot från Ryssland. Estland har en central roll i och med Natos center för cyberförsvar. Det går ett informationsflöde från Norge till Sverige till Finland och vidare till Baltikum.

Demoniseringen av Ryssland är bland det farligaste som sker i vårt närområde idag menar Ulla Klötzer. Hon poängterar vikten av att länderna kring Östersjön försöker påverka sina politiker nationellt och att de samarbetar i fredsbevarande syfte genom konferenser, aktioner och samtal för att neutralisera de hotbilder som hela tiden målas upp.

CYBERWAR – Norden som arena för information och datatrafik – vilken är Natos roll?

6 november 2018

Agneta Norberg inledde med att relatera en artikel från New York Review of Books, som beskriver Sveriges betydelse för USA:s underrättelsetjänst, NSA. Genom det geografiska läget kan man i Sverige fånga upp kommunikation som går genom fiberoptisk kabel från bland annat Ryssland. En viktig sådan kabel går genom Östersjön och passerar sedan Sverige. Dokumenten som Edward Snowden läckte visar att FRA i Sverige delar sin information med USA:s och Storbritanniens underrättelsetjänster.

Enligt artikeln är Sverige mycket aktivt såväl när det gäller att avlyssna information som att "hacka" främmande datorer. FRA ska ha fått tillgång till NSA:s avancerade verktyg för att analysera data och hämta in information från massavlyssning. Agneta påpekade motsägelsen i att, då det svenska samhället är mycket sårbart eftersom så många funktioner är digitaliserade, lägger försvaret ner pengarna på vapen när vi skulle behöva starkare it-säkerhet.

Vid diskussionen efter Ullas och Agnetas inlägg diskuterades för- och nackdelar med digitaliseringen. Vi kan lätt skaffa information och mobilisera till demonstrationer t ex. Medan vi å andra sidan kan bli bevakade och avlyssnade när vi använder mobiltelefon och internet. Risken finns också att vi bara tar till oss viss information och lever i en s k informationsbubbla. En annan punkt var militärens miljöpåverkan. Det finska initiativet Östersjöuppropet tar upp militärövningarna och miljöskadorna i Östersjön.

Sylvia Rönn och Ingalill Ek

Artikeln är publicerad i Kvinnor för Freds medlemstidning "Nordisk säkerhetspolitik" december 2018.

Inspelning från seminariet: <http://www.kvinnorforfred.se/seminarium-cyberwar/inspelning>

DIALOGENS KRAFT FÖR ATT SKAPA FRED OCH GEMENSAM SÄKERHET

11 december 2018

Medverkande:

Birgitta Holst Alani, diplomat, ordförande för Operation 1325

Anders Bjurner, diplomat, ordförande för OSSE-nätverket

Moderator: Sylvia Rönn, Kvinnor för fred

Anders Bjurner berättar att han arbetat på UD i utrikestjänst i 40 år och numera är verksam som ordförande för OSSE-nätverket. Han påpekar att nätverket gärna vill ha fler medlemmar och att avgiften för medlemskap bara är 100: -/år (www.ossenatverket.org).

Han påpekar att vi lever i en turbulent tid och ger som exempel de långvariga oroligheterna i Frankrike under Macrons styre, de svåra förhandlingarna mellan EU och Storbritannien om Brexit, de allvarliga brott i områden med väpnade konflikter som uppmärksammats i samband med utdelningen av fredspriset, samt svårigheterna att nå framgång vid klimatmötet i Katowice.

I kvällens anförande vill Anders Bjurner först ta upp gemensam säkerhet som ett säkerhetspolitiskt begrepp som har förändrats över tid. Därefter vill han diskutera medling som metod och dess samband med gemensam säkerhet.

Historik

Bakgrunden till det säkerhetspolitiska begreppet gemensam säkerhet finns i FN-stadgans sjätte kapitel där det står att tvister som hotar internationell fred och säkerhet i första hand ska lösas genom fredliga medel, där medling är ett av de medel som nämns. Däremot sägs här mycket litet om samarbete i detta kapitel. I stället var det i Palmekommissionen 1982 som just begreppet gemensam säkerhet skapades, där samarbete betonas. Också det var en mycket besvärlig tid med hotet om ett kärnvapenkrig ständigt närvarande. Därmed lades fokus huvudsakligen på nedrustning och på nedrustningskontroll. Ett bredare säkerhetspolitiskt program går också att finna i Willy Brandts Ost-Politik, som förespråkade samarbete mellan öst och väst och som bl a formulerades vid 1975 års konferens om europeisk säkerhet (CSCE, Conference on Security and Co-operation in Europe).

DIALOGENS KRAFT FÖR ATT SKAPA FRED OCH GEMENSAM SÄKERHET

11 december 2018

Principen för gemensam säkerhet erkänner varje stats rätt att försvara sig, men påtalar att den militära styrkan inte är ett medel för att uppnå säkerhet. I stället gäller försiktighet, återhållsamhet i uttalanden; något som också dagens ledare borde tänka på, samt en övertygelse om att säkerhet inte kan nås via militära medel, utan att det som krävs är nedrustning.

ESK (Europeiska säkerhetskonferensen i Helsingfors) som öppnades år 1973 och avslutades år 1975 med den s k Helsingforsdeklarationen. Den utvidgade säkerhetsbegreppet till att också omfatta mänskliga rättigheter och grundläggande friheter, som frihet för tankar, samvete, religion och tro, och tog upp samarbete mellan stater som ett medel för att uppnå säkerhet.

Utveckling

Nästa steg i utvecklingen togs i Paris och formulerades i Parisstadgan för ett nytt Europa från år 1990. Bakgrunden var det förändrade säkerhetspolitiska läget i Europa som ansågs kräva en ändrad roll för ESK. Från och med 1995 heter ESK i stället OSSE (Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa). Medan ESK var en diplomatisk konferens, har OSSE ett formellt sekretariat i Wien, ett högre råd och en parlamentarisk församling, samt tre självständiga institutioner; organisationen för demokratiska institutioner och mänskliga rättigheter (ODIHR), högkommissarien för nationella minoriteter och representanten för mediefrihet. Därmed har uppdraget utvidgats till att omfatta valobservation, demokratisk utveckling, mänskliga rättigheter, tolerans och icke-diskriminering, minoriteters rättigheter och fria medier.

Hur vi ser på begreppet gemensam säkerhet har också påverkats av insikten om att vapenteknologins utveckling leder till ömsesidig förstörelse, i värsta fall ömsesidig förintelse, om konflikter leder till krig. Säkerhet skapas genom gemensamma åtgärder. Begreppet säkerhet breddas till att förebygga konflikter, t ex genom att uppmärksamma brister när det gäller mänskliga rättigheter. Därmed ses inte heller fredsavtal som en slutpunkt, utan som en början på fredsbyggande åtgärder som blir till en del av gemensam säkerhet.

DIALOGENS KRAFT FÖR ATT SKAPA FRED OCH GEMENSAM SÄKERHET

11 december 2018

Utmaningar

OSSE möter idag stora utmaningar i och med den förfärliga försämring av världsläget som skett. Sambandet mellan demokrati och säkerhet har blivit alltmer uppenbart. Därmed ses inte mänskliga rättigheter längre som en fråga om varje stats inre angelägenheter. Det ekonomiska samarbetet mellan stater som en grund för säkerhet betonas. Likaså uppmärksammas alltmer det nödvändiga samarbetet i miljöfrågor. Civilsamhället ges allt större betydelse för en gynnsam utveckling av demokrati och säkerhet.

Medling

I en medlingsprocess behandlas båda parter intressen i en konflikt. Det handlar om att skapa utrymme för dialog. Där är medlaren en facilitator, i situationer där flera parter är inblandade. Konflikter har alltmer kommit att utspela sig inom stater, men där medlaren har att hantera inte bara de interna aktörerna, utan också de externa parter som på olika sätt deltar i konflikten.

Personliga erfarenheter

Anders Bjurner berättar om de erfarenheter som medlare bl a i Sydafrika om apartheid; Falklandsöarna om brittiska medborgares rättigheter och ekonomiska frågor i relationen till Argentina; i Angola för att få ut svenskar som hölls av UNITA; i Mellanöstern för att få USA att erkänna PLO som förhandlingspart; samt i Armenien/Azerbajdzjan om Nagorno-Karabach.

Birgitta Holtz Alani berättar att hon arbetat på UD sedan 1982. Tidigare arbetade hon nästan 20 år (1975-1982) i Bagdad som lektor i på ett av de främsta universiteten där. Irak hade under 70-talet en mycket hög nivå på utbildning och sjukvård, och mycken framtidstro bland ungdomar. När hon 2008 återvände till Irak var det en nästan total förstörelse som mötte henne och en befolkning utan framtidstro, framför allt bland de unga.

När det gäller medling, vet vi ju alla att förhandlingar om Jemen pågår just nu här i Sverige. Där arbetar Martin Griffith medlare, som representant för FN.

DIALOGENS KRAFT FÖR ATT SKAPA FRED OCH GEMENSAM SÄKERHET

11 december 2018

När det gäller Syrien har Staffan de Mistura varit medlare men ersätts nu av den norske diplomaten Geir O. Pedersen. Här kan vi tala om proxy-talks för de som förhandlar sitter inte i samma rum trots flera års förhandlingar. Den syriska regimens förhandlare som också är Syriens FN-ambassadör förhalar varje möjlig framsteg, medan oppositionen är mer på bettet.

Sedan den 1 november arbetar Brigitta Holtz Alani som National Gender Observer i Kairo och har som uppgift att ta tillvara de syriska flyktingskvinnornas väl och ve. Det kan handla om de mest varierande problem som de möter, inte bara mat och hälsa, utan också juridiska problem som följer av flyktingsituationen. Så t ex utfärdas inga födelseattester eller vigselattester för flyktingar, vilket gör att barn som föds inte existerar och vigslar inte blir formellt giltiga. Det är ett uppdrag som är finansierat av en EU-fond och motsvarande funktion finns i Irak, Jordanien och Libanon.

Bakgrund

Att svenska medborgare deltar som medlare började med Folke Bernadotte i Palestina år 1948. När han dödades, hade han arbetat fram två förslag som lösning på konflikten. Det första handlade om att bilda en arabisk och en judisk del som ingick i en union, det andra om att Israel skulle erkännas som nation. Sedan dess har Sverige byggt upp en tradition av förhandling och konfliktlösning.

I sådana här konflikter är medlaren en aktiv tredje part, mer än en budbärare. Det handlar om att skapa utrymme för dialog och ett samarbete på flera nivåer.

Idag vet vi att lågintensiva konflikter som uppstår lokalt borde kunna lösas via medling, innan de eskalerar. Som t ex i Namibia, där det lokalt uppstod en konflikt mellan bofasta bönder och nomader. Konflikten handlade om att nomaderna vandrade med sina djur för att finna bete och då kom att störa böndernas odlingar. Det som var en lokal och konkret konflikt kom att utvecklas till en mer omfattande konflikt som definierades som en religiös konflikt, i och med att nomaderna var muslimer och bönderna i huvudsak kristna.

DIALOGENS KRAFT FÖR ATT SKAPA FRED OCH GEMENSAM SÄKERHET

11 december 2018

Dialog för ömsesidig respekt

Under sin tid som direktör för Svenska Institutet i Alexandria (2010-2014) organiserade Birgitta Holtz Alani ett dialoginstitut. Hon ordnade t ex en dialog mellan feminister och lärde islamister på universitetet. År 2011 bestämde hon sig för att organisera ett Almedalen i Kairo. Det var 7-8 partier som deltog i en direktsänd Tv-debatt, något som aldrig hade förekommit i Egypten. Det gavs tillfälle före frågor från publiken och en av de frågor som ställdes var till en av deltagare om hur det kom sig att han kunde sitta vid samma bord som den av hans motståndare som han talat så illa om i tidigare sammanhang. Och svaret var att det tydligen gick bra.

Medling

Om vi jämför medling med förhandling så är skillnaden att vid medling finns en tredje part som hjälper till. Idag är det oftast interna konflikter, men stormakterna är inblandade. Därmed blir FN och andra stater involverade i att hitta en lösning. Det finns två alternativa sätt att se konflikter, antingen att varje konflikt är unik, eller att likheterna mellan konflikter är tydliga. Hur det än är med den saken, så finns det verktygslådor som går att använda för medling i konflikter. Det handlar oftast mer om steg för steg mot en lösning än om ett big bang-fenomen. Där är fredsavtal en början till en försoning, eventuellt till fria val, till många andra åtgärder för att bygga långvarig fred.

Kvinnors deltagande

Avgörande för en varaktig fred är att kvinnor deltar i fredsprocessen. Erfarenheten har visat att fred håller i genomsnitt tio år längre om kvinnor deltar än om bara män deltar. En förutsättning för att kvinnor ska kunna delta är att de redan har en roll i samhället. När det gäller fredsförhandlingarna om Syrien finns en kvinnogrupp, Women's Advisory Board, som visserligen inte deltar direkt i förhandlingarna, men som hela tiden informeras om vad som sagts där. De får till uppgift att ta fram egna förslag i alla frågor, som t ex eldupphör, utväxling av fångar. Det finns skillnader mellan vad män förhandlar om, jämfört med vad kvinnor förhandlar om. Medan män förhandlar om makt, söker kvinnor hållbara lösningar för det sociala livet, för tillgång till livsmedel och andra mer konkreta frågor.

DIALOGENS KRAFT FÖR ATT SKAPA FRED OCH GEMENSAM SÄKERHET

11 december 2018

Flera parter

När det gäller förhandlingarna för fred i Syrien är tolv länder involverade. Staffan de Mistura har ägnat den mesta tiden till att resa mellan Riyadh, Washington, Moskva, Teheran och andra huvudstäder. Även om förhandlingarna pågår mellan den syriska regimen och oppositionen finns hela tiden andra s k proxy-parter i bakgrunden. De parterna bildar International Syrian Support Group.

Också när det gäller de förhandlingar om Jemen som nu pågår i Sverige, ser vi allt fler hitresta diplomater och potentater på olika nivåer från flera länder. Ju närmare ett fredsavtal, desto större intresse från länder med intressen i konflikten finns att vara på plats. Problemet kan vara att en del av dessa parter kan vara spoilers vars främsta intresse är att förhindra ett avtal, medan det också kan finnas goda krafter i sådana här grupperingar, krafter som vill bidra till en överenskommelse om fred.

Efter flera frågor och kommentarer från publiken, avslutar Sylvia Rönn seminariet.

Lena Steinholtz-Ekecrantz och Ingegerd Municio

Inspelning från seminariet: <http://www.kvinnorforfred.se/filminspelning-fran-seminariet-dialogens-kraft/>

MILITÄREN RUSTAR UPP - ÄR DET SÅ VI UNDVIKER KRIG?

16 och 30 januari 2019

KG Hammar höll en intressant och drabbande föreläsning om hur vi idag tenderar att tänka på fred ur ett makt- och underkastelseperspektiv och vad de första kristna under flera hundra år lade i fredsbegreppet. Föreläsningen avslutade seminarieserien Gemensam säkerhet finansierad av Folke Bernadotteakademien som Kvinnor för fred drivit som projekt under 2018 och som Ingela Mårtensson inledde kvällen med att berätta om. Seminariet i Tomelilla arrangerades i samarbete med nätverket kvinnor (och män) för fred Ystad Österlen och Österlens Folkhögskola och seminariet i Lund arrangerades i samarbete med Kvinnor (och män) för fred Malmö/Lund, Svenska freds Malmö/Lund och Lunds stadsbibliotek.

KG Hammar inledde med att ifrågasätta tanken att man kan rusta till fred. Man kan tänka på fred på två sätt, ett ömsesidigt fredligt (fred-ligt) förhållande mellan människor eller att fred bestäms av den starkare parten på den andres villkor.

”Pax Romana” kallas tiden då romarriket upprätthöll freden genom att utvidga sitt rike och betvinga andra länder. Motsatsen är det hebreiska ordet ”Shalom” som betyder att känna sig tillfreds, vara trygg. Detta ord är för övrigt en del av namnet på staden Jerusalem, ”fredens stad”, ett namn som tyvärr inte passar så bra in på situationen i dagens Jerusalem. KG Hammar tog också upp en annan intressant aspekt av ordet ”fred” i Bibeln. Inom svensk kristendom skiljer man på begreppen ”fred”= ett yttre politiskt och geografiskt tillstånd och ”frid”=det inre, andliga tillståndet. Kyrkan sysslar med friden och det sekulära samhället med freden. I den bibliska grundtexten använder man samma ord för dessa två begrepp. Likadant är det i latinet och i många andra språk, till exempel engelskan. Det är en intressant tanke, att den svenska bibelöversättningen påverkat den svenska synen på ansvaret för att upprätthålla fred. Språkets makt över tanken.

Rädsla är drivkraften i imperiebygget, exempelvis Israels annektering av landområden för att öka sin trygghet.

MILITÄREN RUSTAR UPP - ÄR DET SÅ VI UNDVIKER KRIG?

16 och 30 januari 2019

Under den kristna kyrkans första 300 år användes inget våld, det var förbjudet. Men småningom smittade Roms våldsstyre även kyrkan, man började tala om det "rättfärdiga kriget". Det fanns strikta regler för hur krigen skulle föras: bara som försvar och av yrkessoldater mot varandra, inte bruka mer våld än nödvändigt och krig sågs som sista utväg i en konflikt.

I FN-stadgan återfinns många av dessa tankar; på FN's högkvarter står det just Shalom på väggen. Fortfarande försöker krigförande länder idag att rättfärdiggöra sina aggressioner mot andra stater som "försvar", jämför invasionen av Afghanistan.

Fred skapas där rättvisa finns, där människor känner sig trygga och kan planera framtiden för sig själva och sin familj. Säkerhet med varandra inte mot varandra. Militarismen har ändrat på detta och låter förstå att säkerhet nås genom vapen, att bli starkare än fienden eller att man litar sig med en starkare part för eget skydd. Mot detta synsätt presenterar media ingen alternativ bild! Annekteringen av Krim blev start för militär rustning, men utan diskussion. Att "folk" i ett land blir fiende är politiska beslut! Nato driver vidare tanken som finns i Pax Romana, det vill säga att vara starkast och erbjuda andra sitt beskydd.

Att producera, äga och använda avancerade vapen är bland det mest prestigefyllda som finns. Vapen säljs under täckmantel av säkerhet. Jämför Sydafrika som köpte svenska Jas-plan för att "ha" dem men utan att det fanns något hot utifrån. En nutida tanke är att alla hot mot samhället ska lösas med militära medel. Om vapen kunde skapa fred borde Mellanöstern vara det fredligaste området i världen, påpekade KG Hammar. Inget annat område på jorden är så proppfullt av vapen. Han hänvisade också till en rapport från Svenska Afghanistankommittén, som utvärderat de svenska militära insatserna i Afghanistan. Av icke-våldsaktionerna hade 56 % gett ett lyckat resultat, medan de operationer som använde våld bara kunde uppvisa 23 % positiva resultat. Nu finns det fler potentiella terrorister i världen än före attentatet mot World Trade Center. Varje angrepp som drabbar civilbefolkningen genererar hundratals potentiella terrorister som vill hämnas eller slå tillbaka i blind förtvivlan.

MILITÄREN RUSTAR UPP - ÄR DET SÅ VI UNDVIKER KRIG?

16 och 30 januari 2019

USA har bidragit till den stora mängden vapen som finns i världen att använda för eget bruk eller att utrusta andra grupper för att få hjälp att nå sina syften.

KG Hammar konstaterade, att alla religioner tyvärr lätt korrumpas av makten och att makthavare på många håll i världen nu använder religionen för att få bekräftelse för sina maktanspråk.

Att upprustning inte bara är Ingela Mårtenssons eller KG Hammars väg till fred utan också den samlade publikens stod klart under de samtal som följde. Likaså ansåg de församlade att konventionen ska undertecknas, vilket bevisades av antalet signaturer på de namnlistor som småningom ska överlämnas till regeringen.

Det sammanlagda deltagarantalet i Skåne översteg 200 personer.

Lena Angviken, Jea Jonsson och Ingalill Ek

Artikeln är publicerad i Kvinnor för freds medlemsinlaga i samarbete med Fria Tidningen.